Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
This project is co-financed by the European Union and Republic of Turkey.

TÜRKİYE ORTAK TARIM POLİTİKASI AĞI

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YEREL KALKINMA STRATEJİSİ REHBERİ

IPARD YÖNETİM OTORİTESİ
TKDK
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
Avrupa Birliği tarafından ortak finanse edilmektedir.
IPARD

YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN UYGULANMASI-LEADER YAKLAŞIMI

1. YEREL KALKINMA STRATEJİSİ ÖZETİ....5
2. YEREL EYLEM DERNEĞİ'NİN (YEG) ÖZELLİKLERİ....6
2.1. YEG Alanının Genel Yapısı....6
2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler....7
2.3. Yasal Yapı ve Yönetim Modeli....7
3. YEREL KATILIM VE YÖNETİŞİM SÜRECİ....8
3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi....8
3.2. Ortaklığın Vizyonu....9
3.3. Paydaş Analizleri....9
3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları....9
3.3.2. Odak Grup Toplantıları....10
3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları....10
3.3.4. Toplum Katılımı....10
3.3.5. GZFT Analizi....11
3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi....11
4. YEREL KALKINMA STRATEJİ HEDEFLERİ VE TEMEL İÇERİK....12
4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler....12
4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları....12
4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar....13
4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular....13
4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)....14
4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması....15
4.1.6. İzleme, Değerlendirme ve Raporlama....15
5. YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI....16
5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelendirilmesi....16
5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler)....17
5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları....18
6. FİNANSAL BİLGİLER....18
6.1. Bütçeleme....18
6.2. Finansal Tablolama....19
6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi....20
7. YEREL KALKINMA STRATEJİSİNİN UYGULANMASI....20
7.1. Küçük Projelerin Uygulanması....20
7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi....21
8. İLETİŞİM VE TANITIM....22
9. EKLER....22
EK- 1 YKS İçerik Tablosu....22

EK-2 Paydaş Analizi 22
EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-1.....22
EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-2.....22
EK- 4 Uygun Faaliyetler 22
EK- 5 Finansal Tablo Şablonu 22
EK- 6 Eylem Planı Şablonu.....22
EK- 7 Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler İçin Örnekler Diyagramı 22

1. YEREL KALKINMA STRATEJİSİ ÖZETİ

Yerel Kalkınma Stratejisi Hazırlama Rehberi; IPARD III Programı "Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması-LEADER Yaklaşımı" kapsamında Yerel Eylem Grupları (YEG) tarafından Yerel Kalkınma Stratejilerinin (YKS) nasıl hazırlanacağına ilişkin kuralları içermektedir.

Avrupa Birliği uyum politikasının desteklediği entegre yerel kalkınma stratejileri, bu süreci sürdürmek için kullanılan araçlardır. Yerel Kalkınma Stratejisi (YKS) belirli bir alanın entegre ve çok sektörlü bir şekilde kalkınmasını amaçlayan, belirli ana öncelikler altında tanımlanmış faaliyetler dizisidir ve LEADER yaklaşımında önemli bir rol oynar. Yerel Eylem Grupları; yerel ihtiyaçları ve kaynakları göz önünde bulundurarak, kapsayıcı bir yerel kalkınmayı amaçlayan ve katılımcı bir yöntemle yörenin kalkınma vizyonu önceliklerini, hedeflerini ve projelerini belirleyerek bir YKS hazırlamalıdır.

LEADER yaklaşımı kapsamında YKS'lerin hazırlanmasında aşağıda yer alan bazı ortak noktaların kullanılması gerekir;

- YEG tarafından katılımcı bir anlayışla hazırlanmalı,
- Uygun bir şekilde yapılandırılmış bir YEG ortaklığı olmalı,
- Yerel sorunlara karşı geliştirilen çözümleri, yerel kalkınma hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için uygulanacak faaliyetleri açıklamalı,
- GZFT Analizine dayanmalı,
- Tüm bilgiler, strateji içeriğinde belgelenmiş ve kanıtlanmış olmalı,
- Hedefler ve faaliyetleri gösteren bir Eylem Planı ve kaynakları gösteren bir Finansal Plan içermelidir.

YKS, 2025-2030 yıllarını kapsayan yazılı bir belge olarak EK-1'de yer alan "YKS İçerik Tablosuna" uygun hazırlanmalıdır. Ayrıca;

- Rehberin maksimum sayfa uzunluğu 25-30 sayfa olmalı,
- Ekler ilave bilgi vermek için kullanılmalı,
- Açık ve anlaşılır olmalı,
- Türkçe olarak hazırlanmalı,
- Uygun şekilde yapılandırılmış (içindekiler tablosu, bölümler, numaralandırılmış başlıklar ve sayfalar vb.) olmalı,
- Analizleri desteklemek için harita ve grafikler kullanılmalı,
- Elektronik (pdf) ve basılı kopya biçiminde çıktıları olmalıdır.

Bu bölümde YEG tarafından hazırlanan Yerel Kalkınma Stratejisi hakkında özet bilgi verilmelidir. YKS'nin hazırlık çalışmaları nasıl yapıldı, paydaşlar kimler, vizyon nasıl belirlendi, GZFT analizi,

projeler ve faaliyetler hakkında kısa bilgilendirme yapılmalıdır. Detaylı bilgiler diğer başlıklar altında verilmelidir.

2. YEREL EYLEM DERNEĞİ'NİN (YEG) ÖZELLİKLERİ

2.1. YEG Alanının Genel Yapısı

Kırsal alanlar oldukça çeşitlidir; Yerel Eylem Grubunun kapsadığı alan tanımlanmalı ve kendine özgü yapısını oluşturan coğrafi, doğal ve diğer özellikleri bu bölümde anlatılmalıdır. YEG alanının yüzölçümü, coğrafi konumu, idari birimleri, doğal ve çevresel özellikleri (örneğin düz veya dağlık, adalar, kıyı bölgeleri), iklimi, toprak tipleri, doğal kaynakları, ormanları, su kaynakları, nüfus profili (bölgede yaşayan insanların demografik özellikleri, seyrek veya yoğun nüfus), tarihi ve kültürel özellikleri, bölge ekonomisi vb. konular hakkında bilgi verilmelidir.

YEG alanı ilçe veya ilçelerin idari sınırları ile aynı olmalıdır. Bu bölümde, YEG alanının sınırlarının nasıl tanımlandığı (süreç) ve bu alanın sınırlarının temelde hangi nedenle belirlendiği açıklanmalıdır. YEG alanın yerini, ana özelliklerini gösteren bir harita olmalı ve bu kısımda belirtilen tüm veriler; tablo, grafik ve diğer görsel araçlarla desteklenmelidir.

YKS'ye "EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-1" eklenmelidir. Bu doğrultuda; IPARD III Uygulama döneminde çıkılacak çağrılarda; IPARD II döneminde 26 ilde kurulmuş olan ve desteklenen YEG'lerin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından bu YEG'ler için IPARD II programı nüfus verilerinin (ilçenin merkez nüfusu için 2012, YKS alanı için TÜİK tarafından açıklanan en son nüfus verileri), dikkate alınması gerekmektedir.

IPARD III programı kapsamında destek almak üzere yeni başvuru yapacak YEG'lerde "nüfusu 25.000 den az olan yerleşim yerleri" kriterinin kontrolü için yerleşim yeri idari yapısında;

- Büyükşehir olmayan illerde ilçe merkezi nüfusu
- Büyükşehir olan illerde ilçe nüfusu

esas alınacaktır.

Kontroller TÜİK tarafından açıklanan en son nüfus verileri dikkate alınarak yapılacaktır. (EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-2)

Bir Yerel Eylem Grubunun Kurulması; çeşitli paydaş gruplarının bölgeyi geliştirmesi için, kolektif bir kamu faaliyetine girmeye karar vermeleri için anlamlı bir ortak alan gerektirir. Ortak tarihsel özellikler (folklor gelenekler), doğal peyzaj (dağlar, nehirler) ortak kimlik vb. etrafında da kurulabilir. Önemli olan oluşturulan yeni bölgesel kimliğin sadece bir gruba ait olmasının ötesinde daha güçlü faktörler üzerine inşa edilmesi gerektiğidir.

Sürdürülebilir bir kalkınma stratejisi sağlamak için, YEG alanının insan, finansal ve ekonomik kaynak açısından yeterli düzeyde olması gerekir. Her bir bölgenin nüfusu, genel bir kural olarak, ''10 000 kişiden

fazla olmalı ve nüfusu 25 000'den az olan yerleşim yerleri de dâhil olmak üzere 150 000 kişiyi'' geçmemelidir.
Herhangi bir yerleşim yeri sadece bir Yerel Eylem Grubuna ait olmalıdır.

2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler

Yerel Kalkınma Stratejisi, Yerel Eylem Grupları tarafından LEADER yaklaşımı kuralları çerçevesinde, belirli bir coğrafi alan için bölgenin öncelikleri dikkate alınarak hazırlanan yerel kalkınma belgesidir. Bu nedenle bu bölümde yereldeki kaynaklar ve önceliklerin belirlenmesi çok önemlidir. Yereldeki kaynak ve öncelikler, YEG'in amacına ulaşmasında kullanılabilecek yöntemler olarak da tanımlanabilir. Buna karşın fırsat ve zorluklar; YEG dışında ortaya çıkan ve YEG'in doğrudan etkileyemediği, değiştiremediği unsurlardır. Kısaca YEG'in yetersiz kaldığı ve geliştirmesi gereken yönleridir.
Bu bölümde, YEG'in alandaki kaynakları, gelişme ihtiyaçları, önemli ayırt edici özellikleri ve diğer YEG'lerden onları ayıran özelliklerinden bahsedilmelidir.

2.3. Yasal Yapı ve Yönetim Modeli

YEG'in adı ve yasal statüsü, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nde kayıtlı olan tescil tarihi ve tescil numarası, YEG ortaklığının nasıl yapılandırıldığı, ortaklık kurma süreci, YEG üyelerinin özellikleri, YEG yönetim kurulunun yapısı, Yönetim Kurulu üyelerinin YKS'yi yönetme ve uygulama yeterliliği, yönetim kurulunda kararların nasıl alınacağı, YEG personelinin görev tanımlaması (mevcut personel, yeterlilik-tecrübe), kullanılacak olan bilgi teknolojisi (BT) sistemleri ve mali kaynakların dağıtımı ve yönetimi vb. konular hakkında kısa bilgi verilmelidir .

YEG'ler, yerel toplulukların kendi bölgelerindeki kırsal kalkınma sürecine katılımını sağlamak ve uzun vadede kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınma için temel oluşturmak amacıyla, tabandan tavana yaklaşımla yerel olarak kurulmuş kamu-özel ortaklık yapılarıdır.
YEG'ler, yerel topluluktan üç sektörün-sivil toplum, kamu (devlet) kurumları ve özel sektörün bir karışımı ile temsil edilmelidir. Sivil toplum sektörü, gençleri, yaşlıları, turizm ve kültür derneklerini, spor kulüplerini çevre koruma örgütlerini ve benzerlerini içeren sivil toplum örgütleri ve derneklerini bir araya getirmektedir. Özel sektör; özel şirketler, çiftçiler, kırsal bölge sakinleri, iş adamları ve kâr için çalışan kayıtlı diğer kuruluşlar gibi çok çeşitli farklı organizasyonları ve bireyleri kapsamaktadır.

Bir YEG, geçerli ilgili yasal düzenlemeler bağlamında, resmi olarak tescil edilmiş yasal bir dernek olmalıdır. Ulusal mevzuata uygun olarak, ortaklık yönetişimi ve yönetiminin tatmin edici bir şekilde çalışmasını ve kamu fonlarını yönetme yeteneğini garanti eden bir kuruluş olarak tescil edilebilecektir. YEG tüzüğünde, bölgenin kalkınması ve stratejinin uygulanması için üyelerin taahhütleri, rolleri ve sorumlulukları açıkça belirtilmelidir. YEG'lerin onaylanmış tüzüklerinin bir kopyasını eklemek faydalıdır.

Karar verme düzeyinde, ekonomik ve sosyal ortaklar ve çiftçiler, kadınlar, gençler ve bunların dernekleri gibi sivil toplumun diğer temsilcileri, ortaklığın %50'den fazlasını oluşturmalıdır.

Sivil, sosyal veya ekonomik grupların temsilinin, bireyler söz konusu olduğunda ilgili ortaklar tarafından nasıl sağlandığı gösterilmelidir. Ayrıca minimum yüzde 20'lik kesim yerel otoritelerin temsilcilerinden oluşmalıdır. Bununla birlikte ulusal kanunlara uygun olarak tanımlanan kamu kurumu temsilcileri veya tek bir çıkar grubunun oy hakkı %50'den fazla olmamalıdır.

YEG'lerin yönetim kurulu yaş çeşitliliği ve cinsiyet eşitliğini sağlamalıdır. Yönetim Kurulunda en az bir kadın üye ve en az bir genç üye (25 yaşın altındaki genç üyeler) olmalıdır. (kadın ve genç üye aynı kişi olamaz)

YEG karar alma organlarının üyeleri YKS'nin kapsadığı bölgede ikamet etmeli veya başka bir şekilde faaliyet göstermelidir.

YEG ve üyelerinin sorumlulukları belirlenmiş olmalı ve strateji uygulaması bunların nasıl ele alınacağını açıklamalıdır. Operasyonel prensipler, YEG'in ve YEG personelinin sorumlulukları ele almada ilgili rollerini ortaya koyacak şekilde tanımlanmalıdır. Karar almada önerilen yaklaşımın belirlenmesi bunun en önemli unsurudur.

3. YEREL KATILIM VE YÖNETİŞİM SÜRECİ

Yerel Kalkınma Stratejisi; ulusal hedefler ve politikalara uygun kararların mümkün olduğunca bölge ve yerel paydaşlarla birlikte alınmasını, entegre bir yaklaşımı ve daha etkili bir yönetişimi teşvik etmek için araçlar ve yöntemler sunar.

3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi

LEADER yaklaşımının uygulanacağı alandaki kırsal paydaşların "LEADER Yaklaşımı ve Uygulamaları" hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu nedenle ilk olarak ilgili YKS alanında bir farkındalık oluşturulmalıdır.

LEADER yaklaşımı kapsamında oluşturulan, YEG ve YKS'nin tüm paydaşlara detaylı bir şekilde anlatılması için toplantılar, seminerler, çalıştaylar düzenlenebilir, medya ve iletişim araçlarından etkili bir biçimde yararlanılmalıdır.

Bu bölümde, YEG alanında tüm paydaşlara yönelik yapılan ve yapılması planlanan eğitim ve farkındalık çalışmaları hakkında bilgi verilmelidir.

Bu bölüm ayrıca aşağıdaki soruların cevaplarını içermelidir:

- YEG'lerin harekete geçirme, farkındalık oluşturma faaliyetleri ve küçük projeler ile işletme maliyetleri dâhil nasıl uygulayacağı,
- YEG'lerin kamu fonlarını yönetim kabiliyetini nasıl kanıtlayacağı (örneğin muhasebe ve yönetim eğitimi v.b)

3.2. Ortaklığın Vizyonu

YKS'deki vizyon bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel olarak ulaşılması istenilen durumunun bütünsel tanımıdır. Vizyonun belirlenmesi, bölgenin geleceği için önemli bir adımdır. Vizyon; kısa, anlaşılır, özgün, gerçekçi ve erişilebilir olmalıdır.

Bölgenin istenilen durumuna ulaşmak için değerlerinin, amaçlarının ve hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedeflere yönelik mevcut durumun iyi analiz edilmesi, bütünsel bir şekilde tanımlanması gerekir. YEG alanının birkaç yıl içinde nasıl olmasını istediğine cevap vermelidir.

Paydaşlarla belirlenen vizyon; veri, bilgi toplanması ve ihtiyaçların analizi ile ilgili YKS planlaması aşamalarında en önemli zorluklara ve gelişim fırsatlarına dayanmalıdır. Bu bağlamda vizyon farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına ve ortak akılla üretildiği için YEG'in kurulduğu bölgede sahiplenilmesine yardımcı olur.

3.3. Paydaş Analizleri

Yerel Kalkınma Stratejilerinin hazırlanması, sosyal bir süreçtir. Mevcut yerel nüfuzlu aktörlerin yanı sıra gelecekte alanın gelişimini etkileyebilecek paydaşların da katılımı olmadan iyi bir strateji geliştirilemez. Bu nedenle YEG'in oluşturulmasına ve daha sonra YKS hazırlanmasına yönelik faaliyetler, öncelikle paydaş analizi ile başlamalıdır.

Paydaşlar; doğrudan veya dolaylı olarak, olumlu ya da olumsuz bir şekilde, bir projeyi ya da programı etkileyebilecek ya da bundan etkilenebilecek kişi ya da kurumlardır. Paydaşlar, bölgeye, kamu sektörüne, özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına olan bağlarına göre farklı gruplarda bulunabilirler. Bu grupların her biri EK-2'de yer alan "Paydaş Analizi Tablosunda" özetlenmeli ve hazırlanan tablo YKS'ye eklenmelidir.

3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları

Strateji hazırlama sürecini yönetmek için kolektif bir organın (çalışma grubu gibi) oluşturulması, farklı grupları dâhil etmek için iyi bir yoldur.

YEG alanında bulunan anahtar, ikincil ve diğer paydaşlar belirlendikten sonra her bir paydaş grubu ile ayrı ayrı toplantılar yapılmalıdır. YEG ve YKS hakkında detaylı bilgilendirmeler yapılarak paydaşların görüş ve önerileri alınmalı ve raporlanmalıdır.

Paydaşlarla yapılan toplantılara ait fotoğraflar, katılımcı listeleri, rapor ve tutanaklar YKS'ye ek olarak konulmalıdır.

3.3.2. Odak Grup Toplantıları

Öncelikle YEG alanında bulunan odak gruplar belirlenmeli (muhtarlar, gençler, kadınlar, çiftçiler vb.), bu gruplara YEG ve YKS hakkında detaylı bilgilendirmeler yapılmalıdır. Paydaşların görüş ve önerileri alınmalı ve raporlanmalıdır.

Yapılan tüm odak grup toplantılarına ait fotoğraflar, katılımcı listeleri, rapor ve tutanaklar YKS'ye eklenmelidir.

YKS geliştirme sürecinin planlaması ve başlatılması genellikle iyi bir odak grup oluşturularak yapılır. YKS çalışması ilerledikçe bir grup gerekli araştırmayı koordine etmeye, topluluk katılımı sürecini planlamaya, yönlendirmeye ve gerekli kaynakları oluşturmaya ve güvence altına almaya dâhil olacaktır. Odak grup başlangıçta büyük olmak zorunda değildir. Sadece iki veya üç anahtar ortakla küçük başlayabilir, ancak aşamalı olarak geliştirilmeli ve genişletilmedir. Yerel paydaşların haritalandırılması ve analizi yapılmalıdır.

3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları

YKS alanının kalkınma ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri hakkında bilgi toplamak gerekmektedir. YEG tarafından hedef grupların beklentilerini belirlemek için hazırlanan anket ve diğer çalışmalar tüm paydaş gruplarına ayrı ayrı uygulanmalı ve elde edilen veriler YKS'ye ek olarak konulmalıdır.

3.3.4. Toplum Katılımı

LEADER'in bölge kalkınması için yerel ortaklıkları, YEG olarak yapılandırılmış bir yönetim mekanizması etrafında düzenlenir. Bu tür bir ortaklığa doğrudan katılım, insanların kendi alanlarındaki kalkınmanın aktif ortakları ve itici güçleri haline gelmeleri anlamına gelir ki bu da, LEADER yaklaşımının tanımlayıcı bir özelliğidir.

YKS, YEG alanında bulunan tüm paydaşların beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde titizlikle katılımcı bir şekilde hazırlanmalıdır. "Toplumun neyi değiştirmek istediği'' konusunda net bir görüş geliştirilmesi stratejinin en önemli adımıdır. Topluluğun ve toplumsal kurumların fonksiyonu ne olmalı iyi belirlenmelidir.

Stratejilerin nasıl hazırlandığı, farklı sektörler ve gruplar için önemli olan konuların tanımlanması, yerel halkla, girişimcilerle ve işletmelerle etkin bilgi paylaşımı yapılarak kalkınma ihtiyaçları ve önceliklerin belirlenmesi için nasıl danışıldığı önemlidir. YEG ve YKS'nin başarıya ulaşması için, katılımcılığın tüm uygulama süresi boyunca devam etmesi gerekir.
Yerel paydaşların sürece katılmasını sağlamak için YEG ve YKS'nin tanıtımı iyi yapılmalıdır. Bu konuda yerel medya faydalı bir paydaş olacaktır. YKS hazırlık toplantıları; yerel toplantılar aracılığıyla (örneğin, bir belediye veya köy merkezinde açık toplantı), tematik ya da odak gruplarla (yalnızca bazı belirli paydaş gruplarının ilgilendiği bazı özel temalar etrafında düzenlenmiş) olabileceği gibi, anketler, web anketleri, reklamlar, haber bültenleri vb. aracılığıyla da olabilir.

Katılımcı bir YKS oluşturmak için öncelikle, paydaşlar bir araya gelerek toplantı düzenlemeli ve kendi alanlarındaki kaynak ve ihtiyaçlar hakkında görüş alışverişi yapmalıdır.
Hiçbir çıkar grubu yerel ortaklık içindeki karar alma sürecini kontrol edemez. Strateji uygulanırken, hiçbir paydaş dışarıda bırakılmamalıdır. Bu durum süreçte, yerel halkın sorumluluğu üstlenmesini sağlamak açısından önemlidir.

3.3.5. GZFT Analizi

GZFT Analizi; YEG alanının güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve tehditlerin ortaya konulması amacıyla yapılır. Vizyon ve stratejik hedefler arasındaki gelişim yönlerini tanımlar.
GZFT analizi, YKS'nin önemli bir unsuru olup bölgenin gelişme ihtiyaçlarını, potansiyelini anlamak ve tanımlamak için ana araçtır. Gelişme potansiyelinin değerlendirilmesini içerir. Analiz, güçlü yönler üzerine ortak bir anlayış bulmak, zayıflığın üstesinden gelmek; fırsatları değerlendirmek ve tehditleri en aza indirmek için yollar önermelidir. YKS hazırlanırken, alan teşhisi tamamlandıktan ve YEG alanının olması istenen durum (vizyon) oluşturulduktan sonra, GZTF analizi gerçekleştirilmelidir. Analiz sonucuna göre öncelik temaları ve bu temalarla uyumlu olarak YEG'in vizyonuna ulaştıracak faaliyetler belirlenmelidir.

3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi

Ağ oluşturma ve işbirliği, LEADER yaklaşımını uygulamak için kritik öneme sahiptir. YEG, yerel ortakların bir ağıdır. Yerel ortaklıkların diğer tecrübelerden elde edilen derslerden faydalanmasını sağlar. YEG'ler, YKS ve faaliyetler aracılığıyla, yerel paydaşlar ile alandaki diğer paydaşlar arasındaki bağlantıları güçlendirir.

Ağ kurma, ilgili paydaş katılımının sağlanması, kapasite oluşturulması, yeteneklerin geliştirmesi bilgi, deneyim, yenilik ve fikirlerin paylaşılmasını sağlar. Ağ oluşturma yoluyla geliştirilen ilişkiler, YEG'ler arasında sinerjinin oluşturulması ve belirli bir proje üzerinde işbirliği yapmalarına yardımcı olur. YEG'ler arasındaki iş birliği bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde ağın genişlemesine olanak sağlar.

Bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan işbirlikleri ile yerel halk için yenilik ve bilgi transferi sağlanmış olur. Bunun yanı sıra başarılı yaklaşımlar ve diğer alanlardaki iyi uygulamalar hakkında da yeni bakış açılarının oluşması sağlanır.

Bu bölümde, YEG'in nasıl ağ ve işbirliği oluşturduğu, deneyimlerini paylaşmak için ne tür etkinlikler yaptığı, ulusal ve uluslararası işbirliği planlarının neler olduğu açıklanmalıdır.

4. YEREL KALKINMA STRATEJİ HEDEFLERİ VE TEMEL İÇERİK

4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler

4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları

Ülkemizde sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınmanın sağlanması adına kırsal kesimin kalkınmaya dâhil edilmesi hayati öneme sahiptir. Bölgesel ve yerel kalkınma, Türkiye'nin uzun süredir devam eden politikalarından biri olan AB uyum politikasının merkezinde yer almaktadır. 2021-2027'de programlama döneminde AB uyum politikası, büyümeyi destekleyen 5 politika hedefinden birisi de yerel alanların sürdürülebilir ve entegre kalkınmasını teşvik etmesinin sağlanarak bölgesel boyutun güçlendirilmesidir.

LEADER yaklaşımının genel hedefi, kırsal kalkınma sürecinde kırsal kesimin yaşam standardını yükseltmek, sosyal ve ekonomik koşulları iyileştirilmek, iyi yönetişimi kolaylaştırmak, istihdamı artırmak, insan kaynaklarını geliştirmek ve yerel toplumun katılımını sağlayarak kırsal bölge halkının memnuniyetini artırmaktır.

LEADER yaklaşımı, yaklaşımı destekleyen mekanizmalar ile gelişmektedir; resmi ağ yapıları, ortaklığı ve bölgesel odağı yansıtan önemli yapılardır. LEADER; Ortak Tarım Politikası Ağı aracılığıyla bölgesel ve yerel kalkınma stratejilerinin tasarlanması, uygulanması ve izlenmesi, ağ oluşturma ve işbirliği, Bölgesel Kalkınma ve LEADER konusunda daimi alt komiteler kurulması teknik yardım gibi önemli destekler sağlamaktadır. YEG'ler arasındaki işbirliğine daha geniş boyut katan faydasının ötesinde dikkatli bir planlama yapılmasında (örneğin doğru konuları, ortakları vb. seçmek) ve sürekliliğin sağlanmasında Ortak Tarım Politikası ağından yararlanmak önemlidir.

Bu bölümde ayrıca, YKS'nin diğer kalkınma stratejileri ile olan bağı açıklanmalıdır. YKS'nin LEADER yaklaşımı hedefleriyle ve diğer programlarla uyumluluğu, hazırlanan stratejinin bu programlara nasıl katkı sağlayacağına ilişkin detaylı açıklama yapılmalıdır.

4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar

Tarım ve kırsal kalkınmanın temel hedefleri ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarıdır. Ekonomik sürdürülebilirlik tarım ve kırsal kalkınma alanında ekonomik kazanımları sağlar. Çevresel sürdürülebilirlik iklim değişikliği ile mücadele etmeyi, doğal kaynakları korumayı ve biyoçeşitliliği artırmayı hedefler. Sosyal sürdürülebilir yaklaşımlar ise kırsal toplulukları destekler.

Kırsal kalkınma; insan, çevre, doğal kaynaklar, gelir artışı gibi faktörlerin sürdürülebilir kullanılması, kırsal kesimin yaşam standardının yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik olarak gelişmişlik düzeyinin artırılması ve bölgesel gelişmişliğin sağlanması ile mümkündür. Bu nedenle sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan verimli, insan sağlığını koruyan, çevreye önem veren bütüncül uygulama ve yaklaşımların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Stratejilerde sürdürülebilir gıda üretimi, doğal kaynakların korunması, iklim değişikliği ile mücadele tarımsal ormancılık, yenilenebilir enerji üretimi ve kullanımı, araştırma ve inovasyon yatırımları dijital altyapı ve hizmetleri yaygınlaştıran, yerel kalkınma için daha fazla fırsat sağlayan modeller ve yaklaşımlar öne çıkarılmalıdır. Sosyal sürdürülebilirlik yerel toplulukların harekete geçirilmesi, paydaşlar arasında işbirliği, daha iyi yerel yönetişim (yerel kapasiteler, önceliklerin belirlenmesine katılım, güçlendirme ve vatandaşlarla iletişim), kadınların ve gençlerin LEADER karar alma süreçlerine katılımı ile de desteklenir.

Bu bölümde YEG alanında sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından yapılan ve yapılması planlanan proje ve faaliyetler açıklanmalıdır.

4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular

Dünyada sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılabilmek için bir taraftan küresel krizle baş etmeye çalışılırken diğer taraftan ekonomik ve çevresel getirilerin de arttırılmaya çalışılması "Yeşil Gündemin" bir büyüme stratejisi olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ekonomik kalkınmanın çevresel ve toplumsal problemlerle birlikte ele alınmasının ve doğal kaynakların korunmasının önemi bir kez daha anlaşılmıştır.

Yeşil Gündem; Yeşil Dönüşüm (Ekonominin bütününde karbon kullanımının azaltılması), Yeşil İşler (Sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme için yeşil işlerin yaratılması) ve Yeşil Ekonomi (Hem toplumları hem de kişileri dışarıda bırakmayan daha eşitlikçi ve değişen koşullara uyum gösteren bir ekonomik yapı) konu başlıkları ile ön plana çıkmaktadır.

Yeşil gündemin ekonomik boyutu; ekonomik gelişmeler ile refah ve istihdamın artırılmasını, sosyal boyutu; sosyal eşitliğin sağlanmasını, sosyal adaletsizliğin ve gelir eşitsizliğinin azaltılmasını,

kadınların işgücüne katılmasını, kurumların gelişmesini, sivil toplumun güçlendirilmesini, kapsayıcı ve şeffaf karar alma süreçlerinin yapılandırılmasını hedefler. Çevresel boyutu ise, doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanımı ve yeşil enerji kaynak kullanımının artırılmasını, enerji verimliliği ve biyoçeşitliliğin korunmasını öngörmektedir. Sosyal ve ekonomik açıdan sürdürülebilir bir şekilde çevresel hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır.

Bu bölümde YEG alanında Yeşil Gündem ile ilgili sosyal, ekonomik ve çevresel konular açısından yapılan ve yapılması planlanan proje ve faaliyetler açıklanmalıdır.

4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)

LEADER'in temel stratejik ilkelerinden birisi de yenilik arayışıdır. Bilgi, araştırma ve inovasyon hedeflere ulaşmaya devam ederken karşılaşılan zorlukların üstesinden gelinebilmesini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.

Stratejiler aracılığı ile YEG'ler**;** alanlarına değer yaratmaya ve kırsal inovasyonu geliştirmeye odaklanan uzun vadeli yaklaşım sunmaktadır. Yerel halkla yerel sorunlara yeni, yenilikçi çözümler aramaya, geliştirmeye veya sunulan fırsatları, zorlukları belirlemeye ve bunlardan yararlanmaya odaklanmaktadır. Yenilik, yapılan ve desteklenen faaliyet türlerine, geliştirilen ürün veya hizmetlere daha da önemlisi işlerin nasıl yapıldığına ve yerel halkın nasıl dahil edildiğine de uygulanır.

Kırsal alanlarda yenilikçi yaklaşımlar tarımın modernizasyonunu, rekabet gücünü ve sürdürülebilirliği destekler. Dijital teknolojiler ve veri odaklı yaklaşımların entegrasyonunu teşvik ederken, aynı zamanda kırsal toplulukların refahını artırır. Dijitalleşme, kırsal topluluklar tarafından dijital teknolojilerin benimsenmesi ile birlikte bilgi ve eğitime erişimin iyileştirilmesini içerir.

EIP-AGRI aracılığı ile inovasyon ve dijitalleşme bütünsel bir yaklaşım içermekte ve stratejiler yenilikçi bir bakış açısına sahip olmaktadır. YKS' de YEG alanında planlanan inovasyon, dijitalleşme, araştırma çalışma ve sonuçlarını bunları nasıl kullanılacaklarına dair bir açıklama yer almalıdır. İyi uygulamaların yaygınlaştırılması desteklenmelidir. Bilgi alışverişi, yenilik ve dijital becerilere yönelik eğitimler desteklenmeli, dijital teknolojilere ilişkin farkındalık artırılmalı ve deneyim alışverişi teşvik edilmelidir. Her YEG özgün ve yaratıcı olmalı, yeni unsurlar ve çözümler getirmeyi hedeflemelidir. YKS ve uygulamasında özellikle animasyon, karar alma ve proje seçiminde yenilikleri tanımlamak, başlatmak, desteklemek ve ekonomik fayda yaratmak için genel yaklaşımı ana hatlarıyla belirtmelidir.

EIP-AGRI dâhil olmak üzere Yenilik ve Bilgi Değişimi Destek Tesisi, Ortak Tarım Politikası Ağı'nın önemli bir parçasıdır. Rolü, sürdürülebilir tarım, ormancılık ve kırsal alanlar için bilgi ve yenilikçi fikirleri paylaşmaya istekli olanlar arasındaki iş birliğini kolaylaştırmaktır.

EIP-AGRI, çiftçileri, ormancıları, danışmanları, araştırmacıları, iş temsilcilerini, çevre gruplarını, STK'ları, tüketici ilgi gruplarını ve Ağ daki diğer yenilikçileri birbirine bağlar. Nihai amacı, tarım, ormancılık ve kırsal alanlardaki hedeflerinin yanı sıra "bilgi, inovasyon ve dijitalleşmeyi teşvik ederek ve paylaşarak tarım ve kırsal alanları modernize etme" hedefini de kapsar. Araştırma ve uygulamayı birbirine bağlayarak insanları ve farklı türdeki yenilikçi çok aktörlü projeleri bir araya getirir.

4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması

Kırsal alanlar sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasında çok önemli role ve öneme sahiptir. Bu nedenle kırsal alanların korunması, bu alanlarda canlılığın artırılması kırsalda yaşayan fertlerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi, fiziki ve sosyal altyapının geliştirilmesi ve kırsalda yaşanabilirliğin tesisine yönelik daha bütüncül, kurumsal yatırımların yapılması gerekmektedir.

Yerel Kalkınma Stratejilerinde, kırsalda yaşanabilirliğinin sağlanması ve devamlılığı için YEG alanlarında yapılan ve yapılması planlanan proje ve faaliyetlerle ilgili açıklamalar yapılmalıdır. Kırsal alanlarda kalkınma süreçlerini destekleyen girişimler de bulunmalıdır. Kalkınmada bütünlüğü teşvik etmek ve yenilikçi kırsal kalkınma için yeni fırsatlar yaratılmalıdır. Dezavantajlı bölgelere ve alanlara dikkat etmek gerekir. Kırsal alanlar ve doğal ve demografik hassasiyetlere sahip alanlar, çeşitli kalkınma zorlukları, nüfus azalması ve yaşlanma, zayıf yerel ekonomi ve daha az iş fırsatları, erişim eksikliğine yönelik çözüm arayan yenilikçi yaklaşımlar planlanabilir.

Kırsalda yaşanabilirliğin her yönüyle geliştirilmesi, kırsal aktörler arasında iş birliklerinin geliştirilmesi kadınların ve gençlerin aktif katılımı ile daha güçlü bir kırsal toplum oluşturulması, kırsalda refahın artırılması, doğal kaynakların korunması, aidiyet duygusunun geliştirilmesi, gençlerin kırsal alanlara yerleşiminin desteklenmesi, sosyal hayatın canlandırılmasına yönelik sosyal ve kültürel hizmetlerin yaygınlaştırılması, kırsal alanda hizmet sunum kapasitesinin güçlendirilmesi, v.b amaçlara yönelik öncelikler temalarla tamamlayıcı olarak belirlenebilir. Kırsal kalkınmayı destekleyen finansman ve faaliyetler yoluyla kırsalın çevresel, sosyal ve ekonomik yaşanabilirliği, kırsal alanların canlılığı desteklenir.

4.1.6. İzleme, Değerlendirme ve Raporlama

Yerel Kalkınma Stratejilerinin etkili bir şekilde izlenmesi, YEG'lerin başarısı için çok önemlidir. YKS vizyonu çerçevesinde belirlenen amaçlar ve hedefler kadar bu amaçların değerlendirilmesi de önemlidir. İzleme ve değerlendirme, politika yapıcıların ilerlemeleri izlemesine ve gerekli

revizyonların yapılmasına olanak tanır. Sağlam bir izleme sistemi şeffaflığı, hesap verebilirliği ve desteklerin 'sahada' görünürlüğünü sağlamaktadır.

İzleme, stratejik plan uygulama süreci ile eş zamanlı olarak başlar. YKS uygulama süreçleri bir izleme planı içermelidir; bu plan YEG'in aşağıdaki hususları nasıl karşılayacağını belirtmelidir.

- Elde edilen verilerle, stratejide belirlenen vizyon, amaç ve hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığı ve ne derece ilerleme kaydedildiği belli temalardaki gelişmeleri yansıtacak şekilde belirlenmelidir.
- İzleme ve değerlendirme süreçlerinin tasarlanıp ilgili faaliyetlerin koordine edilmesi izleme verilerinin nasıl ve ne sıklıkla toplanacağı ve verilerin toplanmasından kimin sorumlu olduğu, yıllık faaliyet raporlarının nasıl hazırlanacağı belirlenmelidir.
- Kullanılacak performans göstergelerinin belirlenmesi, ölçülebilir bir göstergeye dayanması gerekmektedir.

Değerlendirme sürecinde, projenin etkisi, etkinliği başlangıç varsayımları ile ilişkili olarak analiz edilir. YEG'in YKS değerlendirmesinin biçimleri (herhangi bir öz değerlendirme de dâhil) de bu bölümde açıklanmalıdır.

YKS'nin vizyonu çerçevesinde belirlenen kapsamlı amaç ve stratejiler kadar bu amaçların izlenmesi ve değerlendirilmesi de önem taşımaktadır. YKS'nin izleme ve değerlendirmesi, söz konusu stratejinin uygulama süreçleri ile çıktı ve sonuçlarına dair önemli geri bildirim sağlayacaktır.

5. YEREL KALKINMA STRATEJİLERİNİN HAZIRLANMASI

5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelendirilmesi

Öncelikli temalarının seçimi, strateji geliştirmenin temel aşamalarından biridir. Belirlenecek olan temalar, GZFT analizi sonuçları ile uyumlu ve bölgenin gelişimini sağlayacak şekilde yerel kaynaklar ve fırsatlar ile ilgili olmalıdır. Bu nedenle temaların seçiminin, GZFT analizinden sonra yapılması stratejinin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Diğer bir önemli konu belirlenecek temaların sayısıdır. Aşağıda belirtilen 6 adet temadan en fazla 4 tanesi YKS'de yer almalıdır. Tema-3 ve Tema-6 tüm YEG'ler için stratejilerde bulunması gereken zorunlu temalardır. Seçilecek olan diğer iki tema GZFT analizi sonuçları ile uyumlu olmalı, YEG alanı için en öncelikli konu ne ise ona göre temalar belirlenmelidir. Ayrıca bu bölümde, seçilen temaların neden seçildiği de kısaca gerekçelendirilmeli ve 4.1. de yer alan Strateji Belgeleri ve Politikalarla tamamlayıcı olmalıdır. Eylem planı da bu öncelikler kapsamında düzenlenmelidir.

Öncelikli Temalar

TEMA -1

Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dâhil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi;

TEMA -2

Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi;

TEMA -3

Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dâhil) desteklenmesi;(Zorunlu)

TEMA -4

Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi;

TEMA-5

Alandaki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve toplum tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi;

TEMA-6

Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmada yeni yaklaşımların öğrenilmesi. (Zorunlu)

EK-7 “Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler için Örnekler Diyagramı” tablosunda öncelikli tema örnekleri yer almaktadır.

5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler)

YKS kapsamında desteklenecek faaliyetlerin içeriği bu bölümde tanımlanmalıdır. Faaliyetler birbirini tamamlayıcı olmalıdır ve YKS' nin öncelik alanlarına katkıda bulunmalıdır. Bu faaliyetler birbirleriyle çelişmemelidir. Strateji belgeleri ve politikalarla uyumlu temalar YKS'ye entegre edilmelidir.

LEADER Yaklaşımı YKS'de tanımlanan öncelikli temalar ile bağlantılı aşağıdaki faaliyetleri kapsayacaktır:

- Seçilmiş Yerel Eylem Gruplarının kapasitesini geliştirmek için “Yetenek kazandırma, YEG bölgesinde yaşayan halkın harekete geçirilmesi”,
- İşletme maliyetleri,
- Küçük projeler,
- Bölgeler arası ve/veya uluslararası projelere yönelik "iş birliği projeleri"(Bu faaliyet uygulamanın en son aşamasında, deneyim kazanmış ve gelişmiş YEG'ler tarafından uygulanmalıdır. Bu faaliyete ilişkin başvuru prosedürleri Yönetim Otoritesi tarafından daha sonra geliştirilecek ve programda tanımlanacaktır)

IPARD Programı ve ayrıca LEADER yaklaşımı kapsamında desteklenecek uygun faaliyetlerin listesi EK-4 Uygun Faaliyetler' de yer almaktadır.

5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları

Eylem planı, YKS'nin genel vizyonunu yansıtmalıdır. Her tema ve faaliyet eylem planı şablonuna ayrı ayrı tanımlanmalıdır. EK-6 Eylem Planı şablonu rehber ekinde yer almaktadır.
YEG'ler Eylem Planını doldururken; belirledikleri faaliyetleri mutlaka LEADER Tedbiri Uygun Harcamalar Listesi ile kontrol etmelidirler. İlgili listede faaliyetler ve bu faaliyetler altında satın alınabilecek mal ve hizmet kalemleri yer almaktadır. Bu listede yer almayan faaliyetlerin stratejiye konulması halinde bu faaliyetlere ilişkin harcamalar LEADER tedbiri bütçesinden desteklenmeyecektir.
Diğer bir husus; Uygun Harcama Listesinde belirtilen "Küçük proje" türünün uygun öncelik teması altında gösterilmesi önem arz etmektedir. Doğru öncelik teması altında yer almayan küçük projeler de destek kapsamı dışında kalacaktır.

6. FİNANSAL BİLGİLER

Finansal plan, stratejinin amaçlarını karşılamak için önemli bir araçtır. YEG'lerin stratejinin uygulanması için daha hesap verebilir olmasını sağlamak gerekir. YKS seçiminde bir YEG stratejide belirtilen gösterge niteliğindeki bütçelerin kullanımını planlayabilmelidir.
Finansal plan normal olarak üç ana unsuru ele alır:

- YKS için önerilen genel bütçe,
- YEG faaliyetlerinin finanse edileceği kaynakların bir tanımı,
- YKS'nin mali tablolardaki faaliyetlerini, programın tüm süresi boyunca tüm kaynaklardan beklenen harcamaları ve özellikle de YEG'in işletilmesi ve tanıtım maliyetleri.

YKS uygulama dönemi boyunca yıllık olarak tahsis edilecek tahmini harcama bilgileri hazırlanmalıdır. Bütçe tahmini, strateji uygulama faaliyetleri, yönetim ve işletme maliyetleri temelinde yapılmalıdır.
YKS uygulama düzenlemeleri daha sonra ana mali yönetim sorumluluklarını ve hesap verme sorumluluklarını açıkça ortaya koymalıdır.

6.1. Bütçeleme

YEG'ler YKS'nin kapsadığı alanın nüfus ve ilçe sayılarına göre 3 sınıfa ayrılır:

- Küçük YEG'ler;
  30.000'den az nüfusa sahip sadece 1 ilçeden oluşur.
- Orta YEG'ler;
  30.000 veya daha fazla nüfusa sahip sadece 1 ilçeden oluşur.
  30.000'den az nüfusa sahip 2/3 ilçeden oluşur.
- Büyük YEG'ler;
  30.000 veya daha fazla nüfusa sahip 2/3 ilçeden oluşur.
  3'den fazla ilçeden oluşur.

Her bir kategori için YKS'nin yıllık bütçesi aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Tahsis edilecek **azami** toplam yıllık tutar;

- Küçük YEG'ler için 100.000 €
- Orta YEG'ler için 120.000 €
- Büyük YEG'ler için 140.000 €

IPARD III Programı kapsamında çıkılacak Başvuru Çağrı ilanında; Yerel Kalkınma Strateji uygulama süreleri ve her bir YEG için alınabilecek azami destek tutarı detaylandırılacaktır.

6.2. Finansal Tablolama

Finansal tablo, YKS'nin uygulanması için öngörülen yıllık bütçeyi göstermelidir. EK-5 Finansal Tablo şablonu rehber ekinde yer almaktadır.

✓ Yetenek kazandırma, YEG bölge halkının harekete geçirilmesi

"YEG bölgelerinde yaşayanları harekete geçiren becerilerin kazanılması" YKS'nin uygulanması için ayrılan bütçenin en az %30'una tekabül etmelidir ve bu miktar aynı yılın işletme giderleri için ayrılan miktardan az olmamalıdır.

✓ İşletme Maliyetleri

a. Varlıkların satın alınması:

- Bilgi Teknolojileri dâhil ofis ekipmanları
- Ofis mobilyaları
- Görünürlük

Tüm YKS dönemi boyunca varlıkların satın alınması için her bir YEG başına tahsis edilecek **azami** tutar 30.000 €

b. Tekrarlanan Harcamalar:

- YEG yöneticilerinin ve/veya diğer YEG personelinin maaşları
- Ofis kirası ve genel masraflar

- Ofis malzemeleri ve sarf malzemeleri
- Hizmet giderleri

Küçük ölçekli YEG'ler için yinelenen maliyet için tahsis edilen **azami** yıllık tutar 30.000 €

Orta ölçekli YEG'ler için yinelenen maliyet için tahsis edilen **azami** yıllık tutar 35.000 €

Büyük ölçekli YEG'ler için yinelenen maliyet için tahsis edilen **azami** yıllık tutar 40.000 €

✓ Küçük projeler:

Toplam bütçenin geri kalanı küçük projelere tahsis edilebilir.

6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi

Bu bölümde, YEG LEADER tedbiri dışında yararlandığı veya yararlanacağı diğer fon kaynaklarını, özel ve/veya tüzel kişiler tarafından sağlanan ek kaynaklarını belirtmelidir. Kaynak miktarı, YEG ile finansal kaynak sağlayan özel ve/veya tüzel kişiler arasındaki bir sözleşmeyle kanıtlanmalı veya YEG'in menkul kıymet olarak mülkiyetinde bulunmalıdır.

7. YEREL KALKINMA STRATEJİSİNİN UYGULANMASI

7.1. Küçük Projelerin Uygulanması

Küçük projeler, 10.000 Euro'ya kadar olan projelerdir. Bunlar, sosyal ve kültürel dernekler spor kuruluşları, üretici örgütleri veya belediye tarafından yerel toplumun yararına kolektif nitelikte projelerdir. Diğer ortakların veya bağışçıların küçük projeye katkıda bulunması halinde, bütçe 10.000 Euro'yu aşabilir.

Küçük projelerin seçimi bir YEG yöneticisi veya ilgili paydaşlardan gelen teklifler temelinde YEG Yönetim Kurulu tarafından yapılacaktır.

Küçük projeler YKS' de tanımlanan öncelikli temalar ile bağlantılı olmalı ve projelerle ilgili eylem ve işlemler stratejide tanımlanmalıdır.

Küçük proje örnekleri:

- Etkinlikler (köy festivalleri, yarışmalar, fuarlara katılım ve benzeri faaliyetler);
- Malzeme ve ekipman alımı (bilgisayarlar, ambalajlama ve pazarlama ekipmanı tanıtım ve pazarlama malzemeleri, turizm bilgilendirme panoları, tabelalar, güneş panelleri, kompost makineleri, kültür ve gençlik grupları için malzemeler, topluluk odaları için mobilya ve ekipman v.b);
- Topluluk binalarının küçük ölçekli yenilenmesi, kamusal alanların ve turistik parkurların iyileştirilmesi ve küçük ölçekli altyapı (örn. oyun alanları) ve benzeri faaliyetler;

- Kısa tedarik zincirinin geliştirilmesinde yer alan YEG'lerin paydaşı olan kooperatifler ve birlikler için özel motorlu araçların (elektrikli üç tekerlekli bisiklet elektrikli kamyonet ve elektrikli kamyonetler dâhil) satın alınması. (Araç alımı desteklenen yatırımın hedefleri ve amacıyla doğrudan ilgili özel araçlar olduğu sürece uygun olacaktır. Özel araç alımının uygunluğu, kısa tedarik zincirlerinin geliştirilmesi ile ilgili YEG'lerin projeleriyle sınırlı olacaktır. Küçük projeler kapsamında kooperatif, dernek vb. YEG paydaşı STK'lara yatırımın amacıyla ilişkili olarak 5.000 Euro bütçe ile elektrikli araç desteği sağlanacaktır. 5000 Euro'luk sınır aşılamayacaktır)
- Tarihi binaların restorasyonuna yönelik tasarım planları.

YKS'de yer alan faaliyetlerle ilgili yapılacak seyahat maliyetleri uygun harcama kapsamındadır. Seyahatin doğası gereği bu tür maliyetler ile yukarıda belirtilen uygun faaliyet kategorilerine (beceri edinimi ve harekete geçirme, işletme maliyetleri veya küçük projeler) bağlantı oluşturulmalı ve söz konusu maliyetler bu kategorilere dâhil edilmelidir.

7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi

Türkiye'nin, coğrafi konum avantajının getirdiği imkânlar sayesinde geleneksel el sanatları, yöresel ürünler, tıbbi ve aromatik bitki (TAB) bakımından zengin bir potansiyeli vardır.

Coğrafi İşaretli ürünler, bulundukları kırsalı, bölgeyi ve sonuç olarak milli geliri iyileştirici etkiye sahiptirler. YEG alanlarında coğrafi işaretle tescillenebilecek çok sayıda ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerin markalaştırılarak pazara sürülmesi hem bulundukları bölgenin kalkınmasını hem de yurt içinde ve yurt dışında talep görerek ülkenin makro ve mikro ekonomik düzeylerde gelir elde etmesini sağlayacaktır.

YEG'ler: bölgesel kalkınmanın sağlanmasında, kültürel değerlerin ve mirasların korunarak saklanmasında, yerel ekonomilerin güçlenmesinde, küçük işletmelerin varlıklarının devam ettirilmesinde, tersine göçün sağlanmasında, ait oldukları ve bulundukları bölgenin değerlerinin korunarak geliştirilmesinde ve sosyolojik anlamda etkin ve önemli bir role sahiptirler. YEG alanındaki tüm paydaşların, yönetimlerin, ekonomik aktörlerin uyum içerisinde çalışması, bilgi ve bilinç düzeylerinin arttırılması gerekmektedir.

Bu amaçla hazırlanacak olan YKS'lerde tarımsal ürün pazarlaması ve sanal ortamda çevrimiçi pazarlama uygulamaları, markalaşma, mesleki eğitim, meslek edindirme, unutulmaya yüz tutmuş faaliyetlerin yeniden hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar, sertifika programları, yetiştirme kursları faaliyetleri, yöresel kaynakların değerlendirilmesine yönelik gerçekleşecek projelerin

yazılması amaçlı proje eğitimleri, girişimcilik kursları, örgütlenmenin özellikle de kooperatiflerin geliştirilmesine yönelik kooperatifçilik eğitimlerine öncelik verilmelidir .

Bu bölümde YEG alanında bulunan potansiyellerin neler olduğu özellikle coğrafi işaret, markalaşma konularında yapılan ya da yapılması planlanan çalışmalara, eğitimlere ait proje ve faaliyetler açıklanmalıdır.

8. İLETİŞİM VE TANITIM

İletişim ve Tanıtım entegre kalkınmaya odaklanan sürdürülebilir stratejileri güçlendirmektedir. YEG alanında yaşayanların farkındalığının artırılması, toplum temelli girişimlerin uygulanmasının sağlanması ve bölge halkına YEG'i ve YKS'nin amaçlarının etkin bir şekilde duyurulması gerekmektedir. Tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri (toplantılar, seminerler, eğitimler, web sayfası, yerel medya, basılı tanıtım materyalleri-broşürler) planlı ve koordine şekilde hazırlanmalıdır.

İletişim ve tanıtım ile ilgili planlanan tüm faaliyetler YKS'de açıkça tanımlanmalıdır. Her YEG'in kendisine ait logosunu oluşturması gerekmektedir.

9. EKLER

EK- 1 YKS İçerik Tablosu
EK-2 Paydaş Analizi
EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-1
EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-2
EK- 4 Uygun Faaliyetler
EK- 5 Finansal Tablo Şablonu
EK- 6 Eylem Planı Şablonu
EK- 7 Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler İçin Örnekler Diyagramı

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI **TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** **YÖNETİM OTORİTESİ**	Belge No : MA-OP-0902 F01 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YKS İÇERİK TABLOSU	

EK-1 YKS İçerik Tablosu

1. Yerel Kalkınma Stratejisi Özeti
2. Yerel Eylem Derneği'nin (YEG) Özellikleri
2.1. YEG Alanının Genel Yapısı
2.2. Yereldeki Kaynaklar, Fırsatlar, Zorluklar ve Öncelikler
2.3. Yasal Yapı ve Yönetim Modeli
3. Yerel Katılım ve Yönetişim Süreci
3.1. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Geliştirilmesi
3.2. Ortaklığın Vizyonu
3.3. Paydaş Analizleri
3.3.1. Paydaş Görüşme ve Danışma Toplantıları
3.3.2. Odak Grup Toplantıları
3.3.3. Anket Uygulama ve Değerlendirme Çalışmaları
3.3.4. Toplum Katılımı
3.3.5. GZFT Analizi
3.3.6. İşbirliği ve Ağ Analizi
4. Yerel Kalkınma Strateji Hedefleri ve Temel İçerik
4.1. Strateji Belgeleri ve Politikalarla İlişkiler
4.1.1. Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı Uygulamaları
4.1.2. Sürdürülebilir Uygulama ve Yaklaşımlar
4.1.3. Yeşil Gündem İle İlişkili Konular
4.1.4. İnovasyon, Dijitalleşme ve Yenilik (EIP-AGRI)
4.1.5. Kırsalda Yaşanabilirliğin Artırılması
4.1.6. İzleme, Değerlendirme ve Raporlama
5. Yerel Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması
5.1. Öncelikli Temaların Seçimi ve Gerekçelendirilmesi
5.2. Öngörülen Faaliyetler (Projeler)
5.3. Projelere Yönelik İş/Eylem Planları
6. Finansal Bilgiler
6.1. Bütçeleme
6.2. Finansal Tablolama
6.3. Tamamlayıcı Diğer Fonların Belirlenmesi
7. Yerel Kalkınma Stratejisinin Uygulanması
7.1. Küçük Projelerin Uygulanması
7.2. Pazar, Markalaşma ve Rekabet Olanaklarının Geliştirilmesi
8. İletişim ve Tanıtım
9. Ekler
EK- 1 YKS İçerik Tablosu
EK- 2 Paydaş Analizi
EK -3 Yerleşim Yeri Listesi-1
EK -3 Yerleşim Yeri Listesi-2
EK-4 Uygun Faaliyetler
EK-5 Finansal Tablo Şablonu
EK-6 Eylem Planı Şablonu
EK-7 Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler için Örnekler Diyagramı

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI **TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** **YÖNETİM OTORİTESİ** **Paydaş Analizi**	Belge No : MA-OP-0902 F02 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi :

Paydaşlar, kamu sektörü, özel sektör, ve gönüllüler gibi farklı gruplardan olabilir. Her grup aşağıdaki tabloya göre özetlenmeli ve ek olarak YKS'ye eklenmelidir.

EK-2 Paydaş Analizi

PAYDAŞLAR (Kurumlar, Dernekler ve Diğer Kuruluşlar)	**ANA ÖZELLİKLER**	**MENFAATLER ve BEKLENTİLER**	**GÜÇLÜ ve ZAYIF YÖNLER**	**ÇALIŞMA GRUBU için ÇIKARIMLAR ve SONUÇLARI**	**İZLEME**
1. Anahtar Paydaşlar 2. İkincil Paydaşlar 3. Diğer Paydaşlar	Stratejinin geliştirilmesinde ve uygulanmasındaki rolünün açıklaması	Burada bahsedilmesi gerekenler: • Strateji yazmada kurum ve kuruluşların potansiyel menfaati nedir? •Bu strateji üzerindeki beklentiler nelerdir?	• Kaynaklar • Bilgi ve deneyim • Projenin potansiyel girdileri	•Katılımın stratejiye yönelik pozitif etkisi vardır. •Potansiyel katılımın stratejiye negatif etkisi vardır.	• Kurum ya da kuruluşun strateji geliştirmedeki asıl rolü nedir? (Bu sütun strateji geliştirme sürecinde ya da belirli bir seviye atlandıktan sonra doldurulabilir.)

EK-3 Yerleşim Yerleri Listesi-1

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F03 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YERLEŞIM YERLERI LISTESI	

YEG NO :			
YEG'İN RESMİ ADI :			
BELEDIYE SAYISI :		BELEDIYE SAYISI :	
TOPLAM NÜFUS (2012) :		TOPLAM NÜFUS (20XX) :	

İL	İLÇE	KOD	YERLEŞİM YERİ	Belediye(B)Köy(K) Mahalle(M)		NÜFUS[1]	NÜFUS[2]
				2012	20XX		
Gerekirse satır							
Toplam							

IPARD III uygulama döneminde çıkılacak çağrılarda; IPARD II döneminde 26 ilde kurulmuş olan ve desteklenen YEG'lerin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından bu YEG'ler için IPARD II programı nüfus verilerinin **(ilçenin merkez nüfusu için 2012, YKS alanı için TÜİK tarafından açıklanan en son nüfus verileri)** dikkate alınması gerekmektedir. (EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-1)

EK-3 Yerleşim Yerleri Listesi-2

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ	Belge No : MA-OP-0902 F03 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	YERLEŞİM YERLERİ LİSTESİ	

YEG NO:	
YEG'İN RESMİ ADI:	
BELEDİYE SAYISI:	
TOPLAM NÜFUS (2024):	

İL	İLÇE	KOD	YERLEŞİM YERİ	Belediye(B) Köy(K) Mahalle(M)	NÜFUS (2024)	
					İlçe Merkezi[1]	Toplam Nüfus[2]

Sayfa 1

Yerleşim Yeri Listesi | Rehber | Örnek 1 - Büyükşehir İl | Örnek 2 - Büyükşehir Olmayan İl

IPARD III programı kapsamında destek almak üzere yeni başvuru yapacak YEG'lerde "nüfusu 25.000 den az olan yerleşim yerleri" kriterinin kontrolü için yerleşim yeri idari yapısında;

- Büyükşehir olmayan illerde ilçe merkezi nüfusu
- Büyükşehir olan illerde ilçe nüfusu

esas alınacaktır.

Kontroller TÜİK tarafından açıklanan en son nüfus verileri dikkate alınarak yapılacaktır. (EK-3 Yerleşim Yeri Listesi-2)

EK-4 Uygun Faaliyetler

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI **TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** **YÖNETİM OTORİTESİ**	Belge No : MA-OP-0902 F04 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi :
	LEADER Tedbiri için Uygun Faaliyetler	Sayfa No: 1/2

LEADER Tedbiri için Uygun Faaliyetler

Seçilen Yerel Eylem Grupları aşağıdakiler için destek alabilir:

- **Seçilmiş Yerel Eylem Gruplarının kapasitesini geliştirmek ve harekete geçirmek için "Becerilerin Kazanılması, Yerel Eylem Grubu Bölgesinde Yaşayan Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım"**
- **Seçilen YEG'ler için işletme maliyeti ve küçük projeler ve küçük projenin uygulanması**

IPARD desteği, Yerel Eylem Gruplarının yalnızca YEG'lerin faaliyetleri için bütçeye sahip olmasını ve sahip olunan bütçenin diğer yararlanıcıların projelerine tahsis edilmemesini içerir. Yerel Eylem Gruplarının bu bağlamdaki rolü, IPARD projelerinin yerel kalkınma stratejisine uyumu ile ilgili bir tavsiye mektubu vermekle sınırlıdır. Böyle bir tavsiye mektubu alan projeler, ilgili tedbir çerçevesinde IPARD Ajansı tarafından yapılacak seçim için fazladan puanlar almaktadır. Konu ile ilgili detayları IPARD programında ve ulusal prosedürlerde açıklanmıştır.

1. "Becerilerin Kazanılması, Yerel Eylem Grubu Bölgesinde Yaşayan Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım"

Amaç Yerel Eylem Gruplarının, üyelerinin ve kırsal topluluğun işbirliği yapmalarını, karar vermelerini ve topluma dayalı girişimleri uygulamalarını sağlamak için kapasite geliştirmelerini desteklemektir. Yerel Eylem Grupları tarafından yürütülen eğitim, kapasite geliştirme faaliyetleri ve iletişim etkinlikleri, seçilebilir uygunlukta olmaları için Yerel Kalkınma Stratejisinde tanımlanmalıdır. Strateji onaylandıktan sonra, Yerel Eylem Grupları faaliyetleri finanse etmek ve bu faaliyetlerle ilgili hizmetleri veya malları tedarik etmek için ayrıntılı bir teklif sunmalıdır.

"Becerilerin Kazanılması, Yerel Eylem Grubu Bölgesinde Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım" için uygun faaliyetler:

YEG üyeleri ve personeli dâhil yerel halkın eğitimi YEG alanında bilgi, harekete geçirme ve tanıtım faaliyetlerinin organizasyonu ulusal ve uluslararası seminerlere, çalıştaylara, toplantılara ve çalışma ziyaretlerine ve Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı ve AB ağı etkinliklerine, bölgedeki sosyal, ekonomik, pazarlama ve benzeri çalışmalara YEG üyeleri ve personeli de dâhil olmak üzere yerel halkın katılımı.

2. İşletme Maliyetleri ve Küçük Projeler

Yerel Kalkınma Stratejilerinin uygulanmasında Yerel Eylem Grupları için işletme maliyetleri mevcuttur. Bunlar arasında işletme maliyetleri, personel maliyetleri veya iletişim ve halkla ilişkilerle bağlantılı maliyetler yer almaktadır.

İşletme maliyetleri için uygun harcamalar:

- YEG yöneticilerinin ve / veya diğer YEG personelinin maaşları
- Ofis kirası ve genel giderler
- Ofis malzemeleri (kırtasiye vs.)
- Bilgi teknolojileri ekipmanı
- Mobilya dahil ekipman giderleri
- Hizmet giderleri (BT uzmanları, muhasebeciler vb.)
- İletişim ile bağlantılı maliyetler
- Eğitim Maliyetleri

Küçük Projeler

Yerel Kalkınma Stratejisi, küçük ölçekli girişimleri desteklemek için eylemler de içerebilir.

Küçük projenin tek faydalanıcısı YEG'dir. Önerilen küçük proje faaliyetleri YKS temalarıyla bağlantılı olmalıdır. Küçük projeler yalnızca topluluk yararına odaklanmalıdır. Her küçük proje için azami 10.000 EURO destek sağlanacaktır.

Bunlar, YKS temaları altında gerçekleştirilecek ve ortak bir yapıya sahip olan küçük değerli operasyonlardır.

EK-5 Finansal Tablo

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM OTORİTESİ LEADER PROSEDÜRÜ YKS FİNANSAL PLAN TABLOSU	Belge No : YO-OP 0902 F05 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayınlanma Tarihi : Sayfa No : 1

YEG ID NO	
YEG'İN Resmi Adı	
YKS'nin Adı	

	BÜTÇE KAYNAĞI	TAHSİS EDİLEN BÜTÇE				
		< YIL 1>	*< YIL 2>*	*< YIL 3>*	*< YIL 4>*	TOPLAM
1. "Becerilerin Kazanılması, Yerel Eylem Grubu Bölgesinde Halkın Harekete Geçirilmesi ve Tanıtım"	LEADER					
2. İşletme Giderleri						
2.1. Varlıkların Satın Alınması						
2.2. Tekrarlanan Harcamalar						
3. Küçük Projeler						
TOPLAM LEADER BÜTÇESİ						
4. Diğer Donörlerin Katkısı	YEG					
TOPLAM YKS BÜTÇESİ						

	TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI **TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** **YÖNETİM OTORİTESİ**	Belge No : MA-OP-0902 F06 Revizyon No : Revizyon Tarihi : Yayın Tarihi : Sayfa No:
	Eylem Planı Şablonu	

EK-6 Eylem Planı

Açıklamalar bilgilendirme amaçlıdır. Tablo doldurulurken silinmelidir. ***YEG NO:*** *Bu bölüme Yerel Eylem Grubunun Dernek Kütük Numarası yazılır.*				
YEG ADI: *Bu bölüme Yerel Eylem Grubunun dernekler kütüğündeki ünvanı yazılır.*				
YKS'nin Uygulama Dönemi: *Bu bölüme Yerel Kalkınma Stratejisinin kapsadığı dönemin başlangıç ve bitiş tarihleri yıl ve ay olarak belirtilir. LEADER Tedbirine ilişkin 6. Başvuru Çağrı Duyurusunda YKS'nin uygulama dönemi 2025.-2030 olarak belirlendiğinden bu bölüme "2025—2030"" ibaresi yazılacaktır. Bu ibare, YKS uygulama döneminin 2025 tarihinde başlayacağı ve 2030 itibarı ile sona ereceği anlamına gelir.*				
VİZYON: *YKS'deki vizyon, bölgenin çevresel, ekonomik ve sosyal olarak istenen durumunun bütünsel bir tanımıdır. YKS'nin uygulanması sonucunda ortaya çıkması planlanan ve yerel eylem grubu üyeleri ve yerel paydaşların sürekli olarak ulaşmak için çabaladığı, alanın geleceğine ait ideal durumun bir cümle ile özetlenmesidir.*				
Öncelik Temaları: *YEG'lerin stratejileri için belirleyebilecekleri öncelik temaları IPARD Programında ve Başvuru Çağrı Rehberinde şu şekilde belirtilmiştir:* *TEMA -1* *Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dahil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi;* *TEMA -2* *Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi;* *TEMA -3* *Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dahil) desteklemesi;(Zorunlu)* *TEMA -4* *Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi;* *TEMA-5* *Alandaki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve toplum tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi;* *TEMA-6* *Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal kalkınmada yeni yaklaşımların öğrenilmesi. (Zorunlu)* *Bir stratejide en fazla 4 tema belirlenebilecektir. 3. ve 6. temaların mutlaka stratejinin öncelikleri arasında yer alması gerekmektedir.*	***Faaliyet*** *Bu bölümde, YKS kapsamında desteklenecek faaliyetlerin ve küçük projelerin içeriği tanımlanmalıdır. Faaliyetler/projeler birbirini tamamlamalı ve YKS'nin öncelik alanlarına katkıda bulunmalıdır. Bu faaliyetler/projelerin amacı birbirleriyle çelişmemelidir. LEADER tedbiri kapsamında desteklenecek uygun faaliyetlerin listesi programda ve uygun harcama listesinde aşağıdaki gibi listelenmiştir:* *1. Yerel Eylem Gruplarının kapasitesini geliştirmek için "Yetenek kazandırma, YEG bölgesinde yaşayan halkın harekete geçirilmesi",* • *Eğitim ve öğretim (iş planının hazırlanması, proje başvurularının hazırlanması, muhasebe vb.)* • *Animasyon, bilgilendirme, tanıtım etkinliklerinin organizasyonu(tanıtım materyallerinin hazırlanması dahil, seminer, çalıştay, toplantılar)* • *YEG üyeleri ve personeli dahil olmak üzere yerel halkın ulusal ve uluslararası seminerlere, çalıştaylara, toplantılara ve çalışma ziyaretlerine ve Türkiye Ortak Tarım Politikası Ağı ve AB ağ etkinliklerine katılımı* • *Bölgenin gelişmesi için ilgili çalışmaların hazırlanması (Sosyal, ekonomik, pazarlama ve benzeri çalışmaların hazırlanması)* *2. Küçük projeler* • *Etkinlikler (köy festivalleri, yarışmalar, fuarlara katılım ve benzeri faaliyetler);* • *Malzeme ve ekipman alımı (bilgisayarlar, ambalajlama ve pazarlama ekipmanı, tanıtım ve pazarlama malzemeleri, turizm bilgilendirme panoları, tabelalar, güneş panelleri, kompost makineleri, kültür ve gençlik grupları için malzemeler, topluluk odaları için mobilya ve ekipman vb);* • *Topluluk binalarının küçük ölçekli yenilenmesi, kamusal alanların ve turistik parkurların iyileştirilmesi ve küçük ölçekli altyapı (örn. oyun alanları) ve benzeri faaliyetler;* • *Kısa tedarik zincirinin geliştirilmesinde yer alan YEG'lerin paydaşı olan kooperatifler ve birlikleri için özel motorlu araçların (elektrikli üç tekerlekli bisiklet, elektrikli kamyonet ve elektrikli kamyonetler dahil) satın alınması. (Araç alımı desteklenen yatırımın hedefleri ve amacıyla doğrudan ilgili özel araçlar olduğu sürece uygun olacaktır. Özel araç alımının uygunluğu, kısa tedarik zincirlerinin geliştirilmesiyle ilgili YEG'lerin projeleriyle sınırlı olacaktır. Küçük projeler kapsamında kooperatif, dernek vb. YEG paydaşı STK'lara yatırımın amacıyla ilişkili olarak 5.000 Euro bütçe ile elektrikli araç desteği sağlanacaktır. 5.000 Euro'luk sınır aşılamayacaktır)* • *Tarihi binaların restorasyonuna yönelik tasarım planları.* ***Eylem Planında faaliyetler belirlenirken YEG'lerin mutlaka LEADER Tedbiri Uygun Harcamalar Listesini esas almaları gerekmektedir. İlgili listede faaliyetler ve bu faaliyetler altında satın alınabilecek mal ve hizmet kalemleri yer almaktadır. Bu listede yer almayan faaliyetlerin stratejiye konması halinde bu faaliyetlere ilişkin***	***Faaliyetin İndikatif Sayısı*** *Bu bölüme ilgili faaliyet veya projeye ilişkin hedef göstergeler yazılacaktır. Faaliyet eğitimse eğitime katılacak kişi sayısı, tanıtım toplantısı ise toplantıya katılacak kişi sayısı, tanıtım materyali basımı ise basılacak broşür sayısı gibi faaliyetten/küçük projeden elde edilmesi planlanan çıktı sayısı bu bölümde ilgili faaliyet veya projenin karşısına yazılacaktır.*	***Destek Kaynağı*** *İlgili faaliyet veya küçük projenin YKS bütçesinin hangi başlığından karşılanacağı bu bölümde belirtilecektir* *Bu başlıklar Finansal Planda yer almakta olup YEG ilgili faaliyet/küçük proje hangi başlık altında belirtilmişse bu sütuna ilgili bütçe başlığını yazacaktır.*	***Toplam tahsisatın indikatif % si***** *Toplam YKS bütçesi içinde ilgili* ***önceliğin*** *yüzdesel payı bu bölüme yapılacaktır.*

	harcamaların LEADER tedbiri bütçesinden desteklenmeyeceği akılda tutulmalıdır. *Yine Uygun Harcama Listesinde yukarıda belirtilen öncelik "Küçük proje türünün uygun öncelik teması altında gösterilmesi önem arz etmektedir. Doğru öncelik teması altında yer almayan küçük projelerin de destek kapsamı dışında kalacağı unutulmamalıdır.*			
Örnek Tema: *Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi*	*1.1 …… eğitimi*	*25 kişilik en az 3 eğitim*	*Animasyon / Kapasite geliştirme*	*% 28*
	1.2 …… amaçlı toplantı	*En az 5 toplantı*	*Animasyon / Kapasite geliştirme*	
	1.3 …… yönelik web sitesi kurulması	*1 web sitesi*	*Animasyon / Kapasite geliştirme*	
	1.4 …….. broşürleri basılması	*En az 2500 broşür*	*Animasyon / Kapasite geliştirme*	
	1.5 …….. binaların restorasyonu	*En az 3 adet …. binası*	*Küçük projeler*	
	1.6 …….. makinaları alınması	*En az 5 …. Makinası satın alımı*	*Küçük projeler*	
	1.7…… bölgelerinde turistler için parkur hazırlama	*En az 3 parkur hazırlama*	*Küçük projeler*	
	1.8 …… köylerinde festivaller düzenlenmesi	*En az 2 festival düzenleme*	*Küçük projeler*	
	1.9 …… IPARD Programı kapsamındaki kırsal turizm projelerinin desteklenmesi	*En az 8 projeye referans mektubu verilmesi*	*Referans Mektubu*	
	1.10 …….. Sektörleri ile ilgili fuarlara katılım	*En az 5 fuara en az 2 YEG üyesinin katılımasını sağlamak*	*Küçük projeler*	
Tema 1:	1.1			
	1.2			
	1.3			
Tema 2:	2.1			
	2.2			
	2.3			
Tema 3:	3.1			
	3.2			
	3.3			
Tema 4:	4.1			
	4.2			
	4.3			

* Gerekirse tabloya ekstra satırlar eklenebilir
** Lütfen her bir öncelikli tema için toplam tahsisatın bir yüzdesini belirtiniz.

EK-7 Vizyon, Öncelikli Temalar ve Faaliyetler İçin Örnekler Diyagramı

Vizyon				
2030 yılına gelindiğinde, YEG bölgelerindeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi; doğal kaynaklar ve bölgenin gelenekleri kullanılarak tarım dışı faaliyetlerdeki gelişmeler temelinde başlayacak, artan yerel gıda üretimi ile bölgesel istihdam artışı sağlanacak ve yerel işletmeler-kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasının bir parçası haline gelecektir.				
Hedef / Tema	***Faaliyet***	***Faaliyet Gösterge Sayısı***	***Destek Kaynağı***	***Toplam Bütrçenin indikatif % si*****
Her hedef / Tema için sadece bir kaç faaliyet örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir. *Lütfen 4'ten daha fazla hedef / tema seçmeyiniz.*				
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
Tema 1: **Kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yönelik olarak kaliteli ürünler, el sanatları ve diğer faaliyetler de dahil olmak üzere kısa tedarik zincirlerinin ve katma değerli ürünlerin geliştirilmesi**	1. 1. Yerel ürünler için kısa tedarik zincirlerinde işbirliğinin faydalarını açıklayan animasyon toplantısı	En az 40 Toplantı	Animasyon / kapasite geliştirme	XX %
	1.2. Geleneksel bir üründe (ürünün adı) işbirliğinin fizibilitesini değerlendirmek için teknik ve pazarlama çalışması	2 çalışma	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.3. Ortak pazarlama için grubu organize edecek animatör / uzman temini	6 ay için en az 1 uzman	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.4. Bölgesel / ulusal fuarlara katılım	En az 2 katılım	Küçük projeler	
	1.5. Yerel / katma değerli ürünlerin toplu halde pazarlanabilmesi için buzdolabı / raf / pazarlama ekipmanı sağlanması	En az 2 gruba ekipmanların sağlanması	Küçük projeler	
	1.6. Avrupa'da bir ülkeye yerel ürünlerin işbirliği / ortak pazarlanması hakkında bilgi edinebilmek için çalışma gezisi	10 kişi için en az 1 çalışma gezisi	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.7. YEG üyelerinin/yönetiminin iş birliği içinde kısa tedarik zinciri/yerel ürünlerin pazarlanması/kaliteli ürünler için eğitilmesi	En az 10 kişinin eğitilmesi	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.8. İnternetten satış imkanı için bir web sitesinin kurulumunun sağlanması.	En fazla 1 web sitesinin kurulmasının sağlanması En az 200 kişinin bilgilendirilmesi En az 20 kişinin eğitilmesi	Küçük projeler	
	1.9. Geleneksel halı ve deri işi el sanatları üretimi yatırımlarının desteklenmesi.	En az 5	Referans Mektubu (302-x)	
	1.10. Deri işi el sanatının ve gelenesek halının kalitesini iyileştirmek için eğitim	En az 50 zanaatkarın eğitilmesi	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.11. Geleneksel halı ya da zanaatkarlık için festival düzenlenmesi.	En az 2	Küçük projeler	
	1.12. Yaygın üretim ve pazarlama metodları için bir uzman temin edilmesi	3 aylık süre için en az 1 uzman	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.13. Yöresel zanaatkarlık ürünlerinin pazarlanabilmesi için web sitesi kurulması.	En az 2	Küçük projeler	
	1.14 Yöresel zanaatkarlık ürünlerinin toplu halde pazarlanabilmesi için pazarlama ekipmanı sağlanması	En az 2	Küçük projeler	
	1.15 Ahşap tekne üretimi için eğitim verilmesi.	En az 10 zanaatkarın eğitilmesi	Animasyon / kapasite geliştirme	
	1.16. Kısa tedarik zincirinin geliştirilmesi ve katma değerli ürünler (kaliteli ürünler, zanaatkarlık ürünleri ve ekonomik çeşitlilik için aktiviteler) için aktiviteler	En fazla 1		
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
Tema 2: **Yerel, doğal ve kültürel kaynakların kullanımına dayalı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi**	2.1. Kırsal turizm için, yörenin karakteristik özelliklerine uyumlu olacak şekilde yeni konaklama tesislerinin desteklenmesi	En az 2	Referans Mektubu (302-x)	XX %
	2.2. Turizm amaçlı ahşap, taş veya diğer yerel geleneksel inşaat malzemelerinden yapılmış mevcut geleneksel çiftlik / özel binaların yenilenmesi / mobilya ve donanımının sağlanmasının desteklenmesi (konaklama, yiyecek-içecek, turizm faaliyetlerinde kullanılması)	En az 3	Referans Mektubu (302-x)	
	2.3. Turistik amaçlı ahşap, taş veya diğer yerel geleneksel inşaat malzemelerinden yapılmış köylerdeki topluluk binalarının yenilenmesi ve / veya ekipmanı (kafeler, ziyaret edilecek yerler, vb.).	En az 3	Küçük projeler	
	2.4. Fizibilite ve/veya turistler için parkur tasarımı	En az 2 parkur	Animasyon / kapasite geliştirme	

	2.5. Turistler için parkur hazırlama	En az 2 parkur	Küçük projeler	
	2.6. Ziyaretçiler için tabela ve bilgilendirme panolarının hazırlanması	En az 2 parkur tabelası;	Küçük projeler	
		Kırsal yerler için en az 2 bilgilendirme panosu	Küçük projeler	
	2.7. Yüksek doğal potansiyeli olan (x bölgesi) bölgeler için kuşlar/ biyoçeşitlilik üzerine doğa çalışmaları	En az 2 çalışma	Animasyon / kapasite geliştirme	
	2.8. Çiftlik ve çiftlik dışı turizm girişimlerini teşvik etmek için animasyon ve eğitim faaliyetleri	En az 10 kişi En az 200 çiftçi/ ya da çiftçi eşinin bilgilendirilmesi; İçlerinde de en az 50 kişinin geniş çaplı eğitime devam edip bitirmiş olması.	Animasyon / kapasite geliştirme	
	2.9. Kırsal Turizm ile ilgili olarak bilgi birikiminin geliştirilmesi ve Avrupa Ülkelerine çalışma gezilerinin yapılması.	10 kişi için en az 2 gezi	Animasyon / kapasite geliştirme	
	2.10. Turizm fuarlarına katılım	Her yıl 10 kişi için en az 2 katılım	Küçük projeler	
	2.11. Ziyaretçi çeken köy festivallerini desteklemek	Yılda en az 6 tane	Küçük projeler	
	2.12. Bölgesel, kültürel ve doğal kaynaklar tabanlı kırsal turizm ürünlerinin geliştirilmesi için girişimleri desteklemek	En fazla 1	Küçük projeler	
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
TEMA 3: **Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütlerin, derneklerin ve STK'ların (kadın grupları dahil) desteklenmesi** HER STRATEJİDE ZORUNLUDUR.	3.1. Yerel kolektif kuruluşların ve STK'ların kurulması ve geliştirilmesi için animasyon.	En az 10 animasyon / eğitim	Animasyon / Kapasite geliştirme	XX %
	3.2. Özgüven arttırmak amacıyla kadın derneklerinin eğitimi	En az 10 animasyon / eğitim	Animasyon / Kapasite geliştirme	
	3.3. Kırsal alanlarda kadınların kapasitesini arttırabilmek için yerel kadın derneklerine ekipman ve materyal temini (üretim ekipmanları, satış tezgahları vb.)	En az 3 derneğe ekipman desteği	Küçük projeler	
	3.4. Yerel grupların / derneklerin kullanımı için köy salonlarında bir toplantı salonunun iyileştirilmesi	En az 3 toplantı salonunun yeniden tefriş edilmesi	Küçük projeler	
	3.5. Köy ortak kullanım alanlarında internet girişi olan kullanıma açık bilgisayarlar temin edilmesi.	En az 3	Küçük projeler	
	3.6. Toplumun kültürel ve sosyal yaşamını geliştirmek ve kolektif yerel örgütleri, dernekleri ve sivil toplum kuruluşlarını (STK) desteklemek (kadınların dahil olduğu gruplar dahil olmak üzere) için girişimler.	En az 3	Küçük projeler	
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
Tema 4: **Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi**	4.1. Köylerdeki ana meydanların düzenlenmesi (küçük tamirler, kaldırımlar, peyzaj)	En az 3 köyde	Küçük projeler	XX %
	4.2. Köylerdeki çocuklar için oyun alanları ve piknik masaları temin edilmesi.	En az 3	Küçük projeler	
	4.3. Köylerdeki kamusal alanların iyileştirilmesi için girişimler	*En fazla 1*		
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
Tema 5: **Alandaki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve toplum tarafından yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi**	5.1. Köylere kompostlayıcıların temin edilmesi	En az 3	Küçük projeler	XX %
	5.2. Köydeki ana turizm noktalarının temizlenmesi (mağaralar, patikalar, kalıntılar, harabeler vb.)	En az 5 temizlik aktivitesi	Küçük projeler	
	5.3. Çevre temizliği ve kompostlama teşviki için festivaller düzenlemek	*En az 2 festival*	Küçük projeler	
	5.4. Köy ortak kullanım alanlarına/parklarına güneş panelleri kurulması	*En az 4 güneş paneli kurulması*	Küçük projeler	
	5.5. Güneş panelleri ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları hakkında köy sakinlerini bilgilendirmek	*En az 100 kişi bilgilendirilecek*	Animasyon / Kapasite geliştirme	
	5.6. Bölgedeki çevre standartlarının iyileştirilmesi ve toplum için yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi için girişimler	*En fazla 1*		
Her hedef / Tema için sadece bir kaç aktivite örnek olarak verilmiştir. YEG'lerin kendilerini daha da geliştirmesi beklenmektedir.				
Tema 6: **Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, IPARD programının yaygınlaştırılması ve kırsal**	6.1. YEG üyelerini ve çalışanlarını IPARD ile ilgili eğitmek - destekler, koşullar (geniş çaplı eğitim)	En az 30 kişinin eğitilmesi	Animasyon / Kapasite geliştirme	XX %
	6.2. Avrupa ülkelerinde ve/veya Batı Balkanlar'daki YEG'ler için çalışma gezileri düzenlenmesi.	En az 1 gezi	Animasyon / Kapasite geliştirme	

kalkınmaya yeni yaklaşımların öğrenilmesi HER STRATEJİ İÇİN ZORUNLUDUR.	6.3. Ortak Tarım Pğ etkinliklerine katılım gösterilmesi.	Yılda en az 2 katılım	Animasyon / Kapasite geliştirme	
	6.4. Yerel Eylem Grupları Ağı, iyi uygulama örnekleri, IPARD programının yayılması ve kırsal kalkınmaya yeni yaklaşımların öğrenilmesi için girişimler	En az 1		

** Lütfen seçilen her tema için toplam katkının %'sini belirtiniz.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
This project is co-financed by the European Union and Republic of Turkey.

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YEREL KALKINMA STRATEJİSİ REHBERİ

IPARD YÖNETİM OTORİTESİ

TKDK
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

Avrupa Birliği tarafından ortak finanse edilmektedir.

IPARD